

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ КРАГУЈЕВАЦ

1. Одлука Изборног већа

Одлуком Изборног већа Медицинског факултета у Крагујевцу, број 01-8533/3-9 на седници одржаној 17.11.2011. године, одређена је Комисија за оцену подобности научне теме докторске дисертације: **„МЕДИЦИНСКИ И ПОРОДИЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ШКОЛСКИ УСПЕХ УЧЕНИКА У НИЖИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ”**, кандидата Јасмине Радојловић, магистра дефектолошких наука, у саставу:

1. **Проф. др Нела Ђоновић**, ванредни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Хигијена и екологија, председник
2. **Проф.др Горан Михајловић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Психијатрија, члан
3. **Проф.др Горан Белојевић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду, за ужу научну област Хигијена са медицинском екологијом, члан

2. Извештај комисије о подобности теме

2.1. Кратка биографија кандидата

Кандидат Јасмина Радојловић, магистар дефектолошких наука, смер соматопедија, предавач је на Високој медицинској школи струковних студија „Милутин Миланковић” у Београду на предметима Социјална медицина, Здравствена нега у примарној здравственој заштити, Здравствена нега у геријатрији, Здравствена нега онколошких болесника, Методика и организација здравствене неге и Палијативна нега.

Јасмина Радојловић је рођена 31.01.1972.год. у Београду. Завршила је Основну школу „Драгојло Дудић” и Средњу медицинску школу „Београд” педијатријски смер, у Београду. На Филозофски факултет Универзитета у Београду уписала се школске 1993/1994. године и

дипломирала 2001.године са просечном оценом 7,95. На после-дипломске студије на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, смер соматопедија, уписала се школске 2005/2006 године и одбранила магистарску тезу под насловом „Породична средина и школски успех ученика са моторичким поремећајима” дана 19.10.2010.године. Као магистар Дефектолошких наука пријавила је докторску дисертацију 2011.године на Медицинском факултету Универзитета у Крагујевцу, смер Превентивна медицина. Удата је, и мајка је два детета.

Поседује сертификате о двогодишњој едукацији из области здравства и комуникација и психоаналитичке психотерапије деце и омладине.

2.2. Наслов, предмет и хипотеза докторске дисертације

Наслов: Наслов предлога докторске дисертације кандидата Јасмине Радојловић је **„МЕДИЦИНСКИ И ПОРОДИЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ШКОЛСКИ УСПЕХ УЧЕНИКА У НИЖИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ”.**

Предмет: Испитивање повезаности општих (социјално-економских) и специфично психолошко-педагошких карактеристика породичне средине деце типичног развоја и деце са посебним потребама и њиховог школског успеха.

Хипотеза: На основу постављеног циља истраживања, дефинисане су следеће хипотезе:

- 1.** Постоји повезаност између социјално-економског статуса породице и школског успеха код ученика типичног развоја као и код ученика са посебним потребама млађих разреда и њиховог школског успеха
- 2.** Постоји повезаност између психолошко-педагошких аспеката породичне средине и школског успеха типичног развоја и ученика са посебним потребама и њиховог школског успеха.
- 3.** Постоји повезаност између степена образовања родитеља и школског успеха.
- 4.** Постоји повезаност између урбане и руралне породичне социјалне средине ученика и школског успеха.
- 5.** Постоји повезаност између синдрома неуспеха ученика из нижих социјалних слојева породичне средине и школског успеха.

2.3. Подобност кандидата

Кандидат је објавио три рада као први аутор у целини у часопису са рецензијом, чиме је испунила услов за пријаву докторске дисертације:

1. РАДОЈЛОВИЋ Ј. ПОРОДИЧНА СРЕДИНА И ШКОЛСКИ УСПЕХ УЧЕНИКА СА МОТОРИЧКИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА 2010; ; 39 (6): 43-47. М-53-1 бод
2. РАДОЈЛОВИЋ Ј, ПЕТРОВИЋ М Н. СТРЕС СВУДА ОКО НАС- ПРЕВЛАДАВАЊЕ ХРОНИЧНОГ СТРЕСА. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА 2011; 40 (2): 79-82. М-53-1 бод
3. РАДОЈЛОВИЋ Ј, КОЦИЋ С. УТИЦАЈ РОДИТЕЉСКЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНОСТИ У ШКОЛСКОМ УЧЕЊУ НА ШКОЛСКИ УСПЕХ УЧЕНИКА СА МОТОРИЧКИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА 2011; 40 (4): 69-72. М-53-1 бод

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

Породична средина дефинисана је преко неколико општих и специфичних педагошких аспеката. Општи аспекти породичне средине односе се на социјално-економски статус. Специфично психолошко - педагошке карактеристике односе се на родитељску заинтересованост за школски успех деце, родитељску помоћ деци у школском учењу (дефинисано кроз савладавање наставног програма), родитељско ангажовање у формирању радних навика за учење код деце и родитељске подршке деци у упознавању шире околине.

Потенцијална стимулативна средина представља особен скуп социјално-културних карактеристика слоја коме породица припада, особина личности и чланова породице, посебно родитеља и односа који успостављају са дететом у развоју. Свим ученицима треба да буду омогућени одговарајући образовни програми адаптирани њиховим индивидуалним капацитетима и потребама деце.

Велики број истраживања се баве питањем школског успеха и породичне средине па су се тако узимале варијабле као социјално-економски статус породице, образовни ниво родитеља, а веома мало истраживања се бавило педагошким аспектом породичне средине као што је помагање деци у учењу од стране родитеља. Родитељско понашање усмерено на

подстицање, храбрење и подршку ученика има доминантну улогу међу факторима породичне средине када је школски успех ученика у питању. Међутим и поред изузетног значаја улоге подстицања, храбрења и подршке ова варијабла није довољно испитана, па самим тим ни у пракси није нашло своје право место. Утицај породице на школски успех ученика предмет је великог броја истраживања. С обзиром да породица представља један од најзначајнијих фактора развоја и васпитања ученика а самим тим и успеха ученика сматра се да је проучавање породице од вишеструког значаја и користи, како са педагошког, тако и са друштвеног аспекта. Најчешће је проучаван социјално-економски статус породице односно материјалне прилике, образовни ниво родитеља, проучавање породичних односа и понашање родитеља према деци. Резултати истраживања у оквиру пројекта „Образовање за друштво знања „ (МНТР 149001 2006 - 2010), Vandell DL, Pierce KM, Dadisman K. Out-of-school settings as a developmental context for children and youth Department of Educational Psychology. University of Wisconsin, 13. Madison, USA. 2005; (33):43-77.

2.5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности у одређеној научној области

Значај студије

- Ова студија пре свега има практични значај. Треба да допринесе у процесу реформе образовног система, посебно у оном сегменту који се односи на школовање деце са посебним потребама у редовним основним школама. Програмима ране стимулације деце у које се поред стручњака неминовно укључују и родитељи постиже се много више.
- Ово је један од првих радова који третира проблем инклузије деце са посебним потребама (према Службеном гласнику Републике Србије бр.72/2009) и увођење деце са посебним потребама у редовну наставу.
- Када год је могуће треба дете посматрати у ситуацији са вршњацима приближно истих способности. Што је већи број ситуација у којима дете посматрамо утолико је добијена процена поузданија. У складу са овом тезом ова студија је веома корисна за разумевање ове веома важне проблематике.

- Пошто је велики број земаља у Европи укључило децу са посебним потребама различите етиологије у инклузивни модел школовања, желели смо овом студијом да резултатима покажемо да и у нашој средини има довољно капацитета и разумевања за инклузију.
- Резултати ове дисертације су добра основа за даља истраживања која је потребно проширити на инклузивне процесе у нашој земљи.

Циљ истраживања

Општи циљ истраживања јесте испитивање повезаности општих (социјално-економских) и специфично психолошко-педагошких карактеристика породичне средине деце типичног развоја и деце са посебним потребама и њиховог школског успеха.

2.6. Веза са досадашњим истраживањима

Веома је мало радова у психолошко-педагошкој литератури који се односе на утицај понашања родитеља према деци у односу на школски успех. Ту мислимо на подстицање, охрабривање, интересовање за школски рад и резултате рада, надзор над радом и понашање деце, стил руковођења породицом као и ставови родитеља према образовању, што је веома значајно. Управо се ова студија бави утицајем родитеља на понашање деце у односу на школско учење и школски успех. Резултати истраживања у оквиру пројекта „Образовање за друштво знања „ (МНТР 149001 2006 - 2010), Чен и Чендлер 2001, Хрњица С и сар. Школа по мери детета 2. Београд: Институт за психологију Филозофског факултета и Save the Children Канцеларија у Београду, 2009.

Психолошко-педагошка литература у области изучавања узрочника појаве школског неуспеха као битан фактор убраја породицу, односно породичну средину. Поједини узроци школског неуспеха, као што су интелектуална ометеност, сензорни поремећаји, сметње у учењу или хроничне болести могу директно утицати на појаву школског неуспеха.

Породична средина дефинисана је преко неколико општих и специфичних педагошких аспеката. Општи аспекти породичне средине односе се на социјално-економски статус. Специфично психолошко - педагошке карактеристике односе се на родитељску заинтересованост за школски успех деце, родитељску помоћ деци у школском учењу

(дефинисано кроз савладавање наставног програма), родитељско ангажовање у формирању радних навика за учење код деце и родитељске подршке деци у упознавању шире околине. Недостају истраживања која се односе на утицај понашања родитеља према деци и њихов успех у школи (подстицање, охрабривање, интересовање за школски рад и резултате рада, надзор над радом и понашањем деце, стил руковођења родитеља, ставови родитеља према образовању и слично). Оваквих истраживања у оквиру појаве школског неуспеха ученика типичног развоја као и ученика са посебним потребама готово и да нема. Ово је основни разлог за опредељење да овај проблем изучимо, како бисмо прецизно дефинисали улогу породичне средине у постизању школског успеха и још једном нагласили важност потпуне сарадње породице и школе и већег ангажовања родитеља у свим фазама учења као и у ван наставним активностима. У студији ћемо проучавати и утицај стреса на школски успех ученика као и утицај стреса на саме родитеље. Још један допринос ове студије је проучавање значаја помоћи и подршке деци кроз све фазе учења и перманентног образовања. Према истраживању у оквиру пројекта „Феноменологија сметњи и поремећаја у развоју,, (МНТР 101611) у делу „Сметње и поремећаји у социјалном развоју и понашању код деце млађег школског узраста,, 2005, Студија ТИМСС 2003, Хрњица С, Сретенов Д. Деца са развојним тешкоћама у редовним Основним школама у Србији – тренутно стање и ставовски предуслови за потенцијалну инклузију, студија у оквиру заједничког истраживачког пројекта Министарства просвете и спорта Републике Србије, Уницефа и Save the Children УК, Београд, 2003. Даниелс Е, Стафорд К. Интеграција деце са посебним потребама, Step by Step програм, Београд: Центар за интерактивну педагогију; 2004.

2.7. Методе истраживања

Врста студије

Проспективна студија пресека.

Испитаници

Узорак ће чинити ученици I до IV разреда две београдске основне школе, њихови родитељи и професори разредне наставе. Величина узорка је око 1500 деце. Први део узорка чиниће око 1000 деце и око 2000 њихових родитеља и 26 професора разредне наставе Основне

школе „Јосиф Панчић. Други део узорка чиниће око 500 деце, око 1000 њихових родитеља и 20 професора разредне наставе Основне школе „Драгојло Дудић”.

Материјал и метод

Метод истраживања у виду дескриптивно – аналитичке студије. За потребе ове студије конструисана су три упитника: **Упитник за наставнике** који се састоји од 16 питања и 22 тврдње са петостепеном скалом слагања., затим **Упитник за ученике** са 11 питања, као и **Упитник за родитеље**. За потребе овог истраживања користиће се и **Упитник за родитеље конструисан од стране истраживача, као и упитник за наставнике и ученике „Save the children,, УК, канцелација у Београду, невладине организације**. Упитник за родитеље се састоји из неколико делова:

а) **независне варијабле** социјално-економски статус породице; б) **зависне варијабле** родитељска заинтересованост за школски успех деце; в) родитељска помоћ деци у школском учењу; г) родитељска ангажованост у формирању радних навика за учење код деце); д) родитељска подршка деци у упознавању шире околине.

Родитељска заинтересованост за школски успех деце са моторичким поремећајима испитује се питањима бр. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10 из упитника.

Родитељска помоћ деци у школском учењу испитује се питањима бр. 7, 8, 9, 11, 12, 13 из упитника.

Родитељска ангажованост у формирању радних навика за учење код деце са моторичким поремећајима испитује се питањима бр. 14, 15, 16 и 17 из упитника.

Родитељска подршка деци са моторичким поремећајем у упознавању шире околине испитује се питањима бр. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 из упитника.

У упитнику за родитеље **постоје и контролна, независна варијабла** у које спадају образовни ресурс (компјутер, доступност интернета и број књига у личној библиотеци).

Упитници којим ће се анкетирати ученици, родитељи и професори разредне наставе биће шифрирани за свако дете због тајности података.

На основу првих седам питања из упитника желимо да сазнамо у којој мери су професори разредне наставе спремни да прихвате децу са посебним потребама, тако што ћемо испитати њихове ставове према инклузивном образовању и деци са посебним потребама. Питањима 8,9,10,11 и 12 испитаћемо мишљење професора разредне наставе о

њиховим искуствима у раду са децом са посебним потребама и њихове предлоге који би допринели успешнијем раду са овом децом. Мишљење и ставове професора разредне наставе о спремности осталих ученика да прихвате децу са посебним потребама у редовну школу, испитаћемо на основу 13, 14, 15 и 16 питања. Након питања отвореног и затвореног типа у упитнику, следи петостепена скала која се састоји од 22 тврдње коју ће професори разредне наставе рангирати од један до пет. Један део скале односи се на значај појединих психолошко-педагошких мера за успешно реализовање инклузивне наставе, а у другом делу скале, професори разредне наставе ће процењивати колико поједини фактори могу бити отежавајући за инклузивни процес.

Статистичка обрада података

У циљу статистичке провере постављених хипотеза користиће се релевантне параметарске и непараметарске статистичке методе, СПСС 17 програм. Поред дескриптивног приказа фреквенција и процената одговарајућих варијабли у анализи између повезаности независних и зависних варијабли коришћемо хи- квадрат тест када су тестиране хипотезе о дистрибуцији вероватноће категоричких варијабли, коефицијент контингенције, као и одговарајући коефицијент асоцијације категоричких варијабли крамеров в коефицијент. С обзиром на потребу сумирања појединих питања из упитника за наставнике и ученике, биће примењена факторска анализа. која је, показала да има смисла да се одређена питања, тврдње третирају као једна варијабла.

Резултати истраживања су приказани у облику табела и графика интерпретирани у складу са постављеним циљем, задацима и хипотезама истраживања. Добијени резултати су корелирани са доступним резултатима сличних истраживања, као и са теоријским ставовима аутора који су се бавили истраживањем породичних узрока појаве школског неуспеха.

2.8. Очекивани резултати докторске дисертације

1. Очекује се да породична средина односно социјално - економски фактори са једне стране и специфичне педагошке карактеристике породичне средине са

друге стране, утичу на школски успех ученика типичног развоја и школски успех ученика са посебним потребама.

2. Очекује се да ће у оквиру дефинисаног обима ове дисертације бити развијена основа за будући образовни план и програм који ће ефикасније да укључи децу са посебним потребама у српски образовни систем деце типичног развоја.
3. Укључивање ових ученика у редовну школу нужно мења школу у целини, делује на атмосферу у одељењу, утиче на методичке приступе у извођењу наставних јединица, мења праксу у оцењивању.
4. Ова студија пре свега има практични значај. Треба да допринесе у процесу реформе образовног система, посебно у оном сегменту који се односи на школовање деце са посебним потребама у редовним основним школама. Програмима ране стимулације деце у које се поред стручњака неминовно укључују и родитељи постиже се много више.
5. Ово је један од првих радова који третира проблем инклузије деце са посебним потребама (према Закону у Службеном гласнику Републике Србије бр.72/2009) и увођење деце са посебним потребама у редовну наставу.
6. Када год је могуће треба дете посматрати у ситуацији са вршњацима приближно истих способности. Што је већи број ситуација у којима дете посматрамо утолико је добијена процена поузданија. У складу са овом тезом ова студија је веома корисна за разумевање ове веома важне проблематике.
7. Пошто је велики број земаља у Европи укључило децу са посебним потребама различите етиологије у инклузивни модел школовања, желели смо овом студијом да резултатима покажемо да и у нашој средини има довољно капацитета и разумевања за инклузију.
8. Резултати ове дисертације су добра основа за даља истраживања која је потребно проширити на инклузивне процесе у нашој земљи.

2.9. Оквирни садржај дисертације

Што се тиче оквирног садржаја докторске студије кандидата Јасмине Радојловић она ће се састојати из: Увода и теоријских разматрања, Циља и хипотеза истраживања, Методологије истраживања, Резултата истраживања, Дискусије резултата истраживања,

Закључка, Литературе и Прилога. Ова студија треба да да и прелиминарну процену мотивације и оспособљености родитеља деце са посебним потребама за партнерски однос према школи, као и да се размотре потребе школе за ангажовањем додатних наставника, организовањем регионалних семинара, опремом, уклањањем архитектонских баријера и друго. Из података које ћемо добити анкетирањем родитеља, ученика и професора омогућиће нам објективно сагледавање овог проблема. Ово је један од првих радова који третира проблем инклузије деце са посебним потребама у нашој земљи (према Службеном гласнику Републике Србије бр.72/2009) и увођење деце са посебним потребама у редовну наставу.

2.10. Предлог ментора

Потенцијални ментор докторске дисертације под називом „**МЕДИЦИНСКИ И ПОРОДИЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ШКОЛСКИ УСПЕХ УЧЕНИКА У НИЖИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ**” кандидата Мр Јасмине Радојловић је проф. др Нела Ђоновић, вандредни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу.

2.11. Научна област дисертације

Медицина. Ужа научну област Хигијена и екологија (школска хигијена).

2.12. Научна област чланова комисије

1. **Проф. др Нела Ђоновић**, вандредни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Хигијена и екологија, председник
2. **Проф. др Горан Михајловић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Психијатрија, члан
3. **Проф. др Горан Белојевић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду, за ужу научну област Хигијена са медицинском екологијом, члан.

ЗАКЉУЧАК

На основу детаљног разматрања приспеле документације Комисија сматра да је предложена

тема докторске дисертације **Мр Јасмине Радојловић „МЕДИЦИНСКИ И ПОРОДИЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ШКОЛСКИ УСПЕХ УЧЕНИКА У НИЖИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ”** научно заснована као и да је докторант, **Мр Јасмина Радојловић** квалификована да истраживање спроведе, те предлаже Изборном већу Медицинског факултета у Крагујевцу да прихвати Извештај и упути га у даљу процедуру.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. Проф. Др **Нела Ђоновић**,
вандредни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Хигијена и екологија

2. Проф. Др **Горан Михајловић**,
редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Психијатрија

4. Проф. Др **Горан Белојевић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду, за ужу наставну област Хигијена са медицинском екологијом

у Крагујевцу

05.01.2012.године